

Bonsai

Het verborgen leven van bomen

Manieren om naar huis terug te keren

Eerder verschenen van Alejandro Zambra

Bijna een vader

Vadertaal

Bonsai / Het verborgen leven van bomen /

Manieren om naar huis terug te keren

Alejandro Zambra (1975, Santiago de Chile) wordt beschouwd als een van de beste Chileense schrijvers van zijn generatie. Zijn werk wordt over de hele wereld vertaald en is bekroond met internationale prijzen, waaronder de Nederlandse Prins Claus Prijs 2013. Zambra's stukken verschijnen geregeld in onder meer *Paris Review*, *McSweeney's*, *Das Magazin* en *The New Yorker*.

Zijn belangrijkste werk volgens hemzelf: vader zijn van z'n zoontje Silvestre.

ALEJANDRO ZAMBRA

BONSAI

roman

Vertaald uit het Spaans door Luc de Rooy
Met een nawoord van Maartje Wortel

HET VERBORGEN LEVEN
VAN BOMEN

roman

Vertaald uit het Spaans en van een nawoord
voorzien door Luc de Rooy

MANIEREN OM NAAR HUIS
TERUG TE KEREN

roman

Vertaald uit het Spaans door Luc de Rooy

MERIDIAAN
UITGEVERS

2026

Eerste druk, januari 2026

© 2026 Meridiaan Uitgevers
© Nederlandse vertaling Luc de Rooy
Omslagontwerp Nanja Toebak
Omslagbeeld © Rawpixel.com
Foto auteur © Rodrigo Jarón
Typografie Wim ten Brinke
Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93169 43 2

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 LinkedIn Meridiaan Uitgevers

TDM (Text & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

INHOUD

Bonsai 7

- I Gedaante 11
- II Tantalia 23
- III Leningen 35
- IV Overblijfselen 47
- V Twee tekeningen 61
- Nawoord Maartje Wortel 71

Het verborgen leven van bomen 75

- I Broeikas 79
- II Winter 145
- Nawoord Luc de Rooy 152
- Woordenlijst 154

Manieren om naar huis terug te keren 157

- I Secundaire personages 161
- II De literatuur van de ouders 197
- III De literatuur van de kinderen 229
- IV Met ons gaat het goed 281
- Woordenlijst 302

Bonsai

Eerste druk, januari 2010

Tweede druk, oktober 2012

Derde druk, juni 2015

Oorspronkelijke titel *Bonsái*

© 2006 Alejandro Zambra en Anagrama S.A., Barcelona

© 2010 Nederlandse vertaling Luc de Rooy en Uitgeverij Karaat, Amsterdam

Nawoord © Maartje Wortel

Het verborgen leven van bomen

Eerste druk, oktober 2010

Oorspronkelijke titel *La vida privada de los árboles*

© 2007 Alejandro Zambra en Anagrama S.A., Barcelona

© 2010 Nederlandse vertaling Luc de Rooy en Uitgeverij Karaat, Amsterdam

Manieren om naar huis terug te keren

Eerste druk oktober 2012

Oorspronkelijke titel *Formas de volver a casa*

© 2011 Alejandro Zambra en Anagrama S.A., Barcelona

© 2012 Nederlandse vertaling Luc de Rooy en Uitgeverij Karaat, Amsterdam

B O N S A I

Voor Alhelí

De jaren gingen voorbij, en de enige persoon die niet veranderde was het meisje in zijn boek.

– Yasunari Kawabata

Pijn slijt en raakt gedetailleerd.

– Gonzalo Millán

I

GEDAANTE

Aan het eind sterft zij en blijft hij eenzaam achter, al was hij eigenlijk al jaren voor haar dood, voor Emilia's dood, eenzaam. Laten we aannemen dat zij Emilia heet of heette en dat hij Julio heet, heette en altijd zal heten. Julio en Emilia. Aan het eind sterft Emilia. En Julio sterft niet. De rest is literatuur:

De eerste nacht dat ze samen sliepen gebeurde dat noodgedwongen. Ze hadden tentamen Spaans: Syntaxis II, een vak dat geen van beiden beheerste, maar omdat ze jong waren en in de praktijk overal toe bereid, waren ze ook bereid om Spaans: Syntaxis II te studeren, bij de Vergara-tweelingzusjes thuis. De studiegroep bleek veel groter dan ze vooraf hadden gedacht: iemand zette muziek op, omdat hij zei dat hij gewend was met muziek te studeren, een ander had wodka bij zich, want, zo verklaarde hij, hij vond het moeilijk om zich zonder wodka te concentreren, en een derde ging sinaasappels kopen, want wodka zonder sinaasappelsap viel niet te zuipen. Om drie uur in de ochtend waren ze allemaal vreselijk dronken, waarop ze besloten te gaan slapen. En hoewel Julio er de voorkeur aan had gegeven met een van de Vergara-zusjes de nacht door te brengen, stemde hij er meteen mee in de opslagkamer met Emilia te delen.

Julio hield er niet van dat Emilia zoveel vragen stelde tijdens de colleges, en Emilia vond het maar niets dat Julio zijn studie zou afronden terwijl hij bijna niet naar de universiteit ging, maar deze nacht ontdekten ze de emotionele overeenkomsten die elk stel met een beetje welwillendheid in staat is bij elkaar te ontdekken. Het is overbodig te zeggen dat het tentamen hun vreselijk afging. Een week later, voor de herkansing, studeerden ze weer

bij de Vergara-zusjes en sliepen opnieuw samen, maar deze keer was het geen noodzaak geweest om een kamer te delen, want de ouders van de tweeling waren naar Buenos Aires afgereisd.

Kort voordat ze een relatie met Julio aanknoopte, had Emilia besloten dat ze vanaf nu enkel nog zou *fucken*, zou *follar*, zoals de Spanjaarden zeggen, en dat ze niet meer de liefde zou bedrijven, met niemand, dat ze met niemand meer zou slapen of naar bed zou gaan, en al helemaal niet: zou neuken of naaien. Dit is echt een Chileens probleem, zei Emilia, daarom, tegen Julio, met een gemak zoals dat alleen in de duisternis ontspringt, en vanzelfsprekend op fluisterton: 'Dit is een probleem van de Chileense jeugd, we zijn te jong om de liefde te bedrijven, en als je hier, in Chili, de liefde niet bedrijft, kun je enkel nog neuken of naaien, maar met jou wil ik helemaal niet neuken of naaien, ik wil veel liever, *si folláramos*, dat we fucken zoals ze dat in Spanje doen.'

Destijds kende Emilia Spanje nog niet. Jaren later zou ze in Madrid wonen, de stad waar ze nogal wat af zou fucken, al gebeurde dat daar niet meer met Julio, maar vooral met Javier Martínez en met Ángel García Atienza en met Julián Alburquerque, en zelfs, al was dat maar één keer, en enigszins onder druk, met Karolina Kopeć, haar Poolse vriendin. Deze nacht, deze tweede nacht daarentegen, werd Julio de tweede sekspartner in Julia's leven, of, zoals moeders en psychologen met een zekere mate van hypocrisie zeggen, Emilia's tweede man, terwijl zij, op haar beurt, Julio's eerste serieuze relatie werd. Julio vermeed serieuze relaties, hij verborg zich niet zozeer voor de vrouwen als wel voor de ernst van het geheel, omdat hij wist dat de ernst net zo gevaarlijk was als de vrouwen, of juist gevaarlijker. Julio wist dat hij gedoemd was tot de ernst, en probeerde koppig zijn serieuze lot te

veranderen, terwijl hij stoïcijns wachtte op die vreselijke, onvermijdelijke dag waarop de ernst zich voor altijd in zijn leven zou nestelen.

Emilia's eerste vriendje was lomp, maar er zat iets authentieks in zijn lomphheid. Hij beging veel fouten en het lukte hem bijna altijd ze te erkennen en goed te praten, maar er bestaan fouten die niet goed te praten zijn, en deze lomperik, dit eerste vriendje, beging één of twee van die onvergeeflijke fouten. Ze zijn het niet eens waard om genoemd te worden.

Allebei waren ze vijftien toen ze begonnen uit te gaan, maar waar Emilia zestien en zeventien werd, daar bleef de lomperik vijftien. En zo ging het door: Emilia werd achttien en negentien en vierentwintig, en hij: vijftien; zevenentwintig, achtentwintig, en hij: vijftien, steeds maar door, tot haar dertigste jaar, omdat Emilia na haar dertigste geen verjaardag meer vierde, en niet omdat ze vanaf toen besloten had dezelfde leeftijd aan te houden, maar omdat Emilia stierf, enkele dagen nadat ze dertig werd, en dus vanaf toen niet meer jarig zou worden, omdat ze vanaf dat moment dood zou zijn.

Emilia's tweede vriendje was te wit. Met hem ontdekte ze het *andinismo*, de tochten met de fiets, het hardlopen en de yoghurt. Het was vooral een tijd van veel yoghurt, en dat bleek belangrijk voor Emilia, want ze kwam uit een periode van veel *pisco*, van lange en gecompliceerde nachten vol pisco met Coca-Cola, pisco-limoen, en zelfs pisco-solo, *dry*, zonder ijs. Ze betastten elkaar vaak, maar kwamen nooit aan de coïtus toe, omdat hij erg wit was, wat ervoor zorgde dat zij haar zelfvertrouwen verloor, terwijl ze zelf heel wit was, bijna helemáál wit, met kort en gitzwart haar, dat dan weer wel.

De derde was eigenlijk een gestoorde. Vanaf het begin wist ze dat de relatie gedoemd was te mislukken, maar evengoed bleven ze anderhalf jaar samen, en werd hij haar eerste seksuele partner, haar eerste man, op haar achttiende, en hij op zijn tweeëntwintigste.

Tussen de derde en de vierde had ze verschillende one-nightstands, die haar, voornamelijk door verveling, overkwamen.

De vierde was Julio.

Om een verankerd familiegebruik in ere te houden werd Julio's seksuele inwijding, voor tienduizend peso, met Isidora overeengekomen, met nicht Isidora, die vanaf toen geen Isidora meer heette, noch nicht van Julio bleek te zijn. Alle mannen van de familie waren ooit bij Isidora geweest, een nog jonge vrouw, met miraculeuze heupen en met een zekere hang naar het romanticisme, die instemde hen bij te staan, ook al was ze niet meer wat je een *puta* zou noemen, een *putaputa*: ze werkte nu, en dat probeerde ze altijd duidelijk te maken, als secretaresse van een advocaat.

Op zijn vijftiende ontmoette Julio nicht Isidora, en hij bleef haar ontmoeten in de jaren erna, als een speciaal geschenk, wanneer hij daar lang genoeg op aandrong, of wanneer de strengheid van zijn vader doofde en zich daarvoor in de plaats de fase aandiende die ook wel bekendstaat als vaderlijk berouw, en vervolgens de fase van vaderlijke schuld, waarvan het meest fortuinlijke gevolg de economische vrijgevigheid is. Het is overbodig te zeggen dat Julio verliefd werd op Isidora, dat hij van haar hield, en dat zij, licht vertederd door de jonge lezer die zich in het zwart kleepte, hem beter behandelde dan de anderen met wie ze was, dat ze hem vertroetelde, hem op een bepaalde manier onderwees.

Pas op zijn twintigste begon Julio vrouwen van zijn eigen leeftijd met seksuele bedoelingen te benaderen, met weinig maar genoeg succes om te besluiten Isidora te verlaten. Haar te verlaten op dezelfde manier waarop men, uiteindelijk, met roken stopt, of met het wedden op paardenraces. Het was niet makkelijk, maar al maanden voor die tweede nacht met Emilia vond Julio dat hij van deze verslaving af was.

Die tweede nacht, vervolgens, vocht Emilia met een unieke rivale, ook al kwam Julio er nooit toe hen te vergelijken, deels omdat er geen vergelijking mogelijk was, en deels omdat Emilia, officieel, de enige liefde van zijn leven zou blijken te zijn, en Isidora slechts een oude en aangename bron van plezier en leed. Toen Julio verliefd werd op Emilia bleken al het plezier en al het leed vóór het plezier en leed dat Emilia hem bezorgde, eenvoudige versies van echt plezier en leed te zijn.

De eerste leugen die Julio aan Emilia vertelde was dat hij Marcel Proust had gelezen. Hij loog normaal gesproken niet over wat hij las, maar die tweede nacht, toen beiden wisten dat ze ergens aan begonnen, en dat dat, zo lang als het duurde, belangrijk was, die nacht verdraaide Julio zijn stem, veinsde intimiteit, en zei ja, hij had Proust gelezen, op zijn zeventiende, gedurende een zomer, in Quintero. Maar in die tijd bracht al niemand meer de zomer door in Quintero, zelfs Julio's ouders, die elkaar op het strand van El Durazno hadden leren kennen, gingen niet naar Quintero, een prachtige badplaats die nu was ingenomen door de sociale onderklasse, en waar Julio zich, op zijn zeventiende, het huis van zijn grootouders toe-eigende en zich opsloot om *Op zoek naar de verloren tijd* te lezen. Het was een leugen, uiteraard: hij was die zomer naar Quintero gegaan, en hij had veel gelezen, maar het was bij Jack Kerouac, Heinrich Böll, Vladimir Nabokov, Truman Capote en Enrique Lihn gebleven. Marcel Proust niet.

Diezelfde nacht loog Emilia voor de eerste keer tegen Julio, en die leugen was ook dat ze Marcel Proust had gelezen. In het begin hield ze het bij een instemmend: Ik heb ook Proust gelezen. Maar daarna volgde een lange stilte, die geen onaangename stilte was maar een afwachtede, waardoor Emilia haar verhaal wel moest vervolgen: Het was afgelopen jaar, niet lang geleden, het kostte me vijf maanden, en ik had het, zoals je weet, vreselijk druk met de vakken van de universiteit. Maar ik nam me voor de zeven delen te lezen en de waarheid is dat dit de belangrijkste maanden uit mijn leven als lezer waren.

Ze gebruikte deze uitdrukking: Mijn leven als lezer, en

zei dat dit zonder twijfel de belangrijkste maanden uit haar leven als lezer waren geweest.

In de geschiedenis van Emilia en Julio zaten, hoe dan ook, meer omissies dan leugens, en minder omissies dan waarheden, waarheden die men absoluut noemt en die normaal gesproken onaangenaam zijn. In de loop der tijd, die niet lang maar toch redelijk lang duurde, vertrouwden ze elkaar hun meest verborgen gehouden begeertes en verlangens, hun buitenproportionele gevoelens, hun korte en overdreven levens toe. Julio vertrouwde Emilia dingen toe die eigenlijk alleen Julio's psycholoog zou hebben moeten kennen, en op haar beurt veranderde Emilia Julio in een soort van medeplichtige aan elk van de beslissingen die ze in de loop van haar leven genomen had. Die keer bijvoorbeeld, op haar veertiende, toen ze besloten had dat ze haar moeder haatte: Julio luisterde aandachtig en ja, vond dat Emilia daar op haar veertiende goed aan gedaan had, dat er geen andere beslissing mogelijk was geweest, dat hij hetzelfde zou hebben gedaan, en dat hij haar, uiteraard, als ze toen, op haar veertiende, samen waren geweest, zou hebben gesteund.

De relatie tussen Emilia en Julio werd er een die gevuld was met waarheden, met intieme openbaringen die snel een samenzweerderig geheel vormden dat zij graag voor altijd in stand hadden willen houden. Maar vanaf dan wordt deze lichte geschiedenis zwaarmoedig. Dit is de geschiedenis van twee studenten die van waarheden hielden, van het verspreiden van zinnen die op waarheden leken, van het roken van eeuwige sigaretten, en van het zich ingraven voor de gewelddadige genoegens van hen die zich beter voelen, puurder dan de rest, dan die im-

mense en verachtelijke groep die bekendstaat als de rest.

Al snel leerden ze hetzelfde te lezen, op dezelfde manier te denken, en de onderlinge verschillen te verbergen. Spoedig vormden ze een ijdele intimiteit. Tenminste gedurende die tijd lukte het Julio en Emilia om op te gaan in iets van een gemeenschappelijke gedaante. Ze waren, om het samen te vatten, gelukkig. Daar bestaat geen twijfel over.